

Article Info	RESEARC ARTICLE ARAŞTIRMA MAKALESİ	
Title of Article	Municipalities And Immigrant Politics : For Examlle Çankırı	
Corresponding Author	Yıldız ATMACA Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi, yildizatmaca@yyu.edu.tr	
Submission Date Admission Date	17/12/2018 / 10/03/2019	
How to Cite	SURNAME, N., (2018). Belediyeler ve Göçmen Politikaları: Çankırı Örneği , Kent Akademisi, Volume, 12 (37), Issue 1, Pages, 56-66	

ORCID NO:

Municipalities And Immigrant Politics : For Examlle Çankırı

Belediyeler ve Göçmen Politikaları: Çankırı Örneği*

Yıldız ATMACA†

ABSTRACT:

Immigrants who have settled in another country by abandoning their countries economic, social cultural or for a better quality is an important problem encountering of many countries on the world. Authority is essential to solve this problem are also accepted as local governments, which are directly interaction with the immigrants.

In this study, local policies developed to solve the immigrant problem were investigated in the municipalities which are a local government unit .At the result of researching, has been examined relevant policies that how much extent contributed to the immigrant problem in local governments. The study, the immigration policies applied in the Çankırı province municipality as an example showing the study, was reinforced. Field research method was used in the study. The authorities of Çankırı province municipality were interviewed and the authorities were asked a number of questions. In accordance with the responses received, the immigration policies of the municipalities were evaluated generally and in the context of Çankırı province. Administrative policies to solve the immigration policies of the municipalities, has been accepted as the frontier of the study. Other local units were excluded from the field research..At the result of study, it was understood that the local government units carried out important studies to meet the basic needs of the immigrants in the social quality and facilitating the integration processes with the society.The study has the potential to make a major contribution to the field.

ÖZ:

Ekonomik, sosyal, kültürel veya daha iyi bir yaşam kalitesi beklentisiyle ülkelerini terk ederek başka bir ülkeye yerleşen göçmenler, dünya üzerindeki birçok ülkenin karşılaştığı önemli bir sorundur. Bu sorunu çözecek olan esas birim ise göçmenler ile direkt etkileşim halinde olan yerel yönetimler olarak kabul edilmektedir.

Bu çalışmada, bir yerel yönetim birimi olan belediyelerde göçmen sorununu çözmeye yönelik geliştirilen yerel politikalar hakkında araştırmalar yapılmıştır. Araştırma sonucunda ilgili politikaların yerel yönetimlerdeki göçmen sorununa hangi ölçüde katkı sağladığı incelemeye alınmıştır. Yapılan incelemelere, Çankırı il belediyesinde uygulanan göçmen politikaları örnek gösterilerek çalışma, pekiştirilmiştir. Çalışmada alan araştırması yöntemi kullanılmıştır. Çankırı il belediyesi yetkililerince görüşülmüş ve yetkililere bir takım sorular sorulmuştur. Alınan cevaplar doğrultusunda belediyelerin göçmen politikaları genelde ve Çankırı ili özelinde değerlendirilmiştir. Belediyelerin göçmen sorununu çözmeye yönelik yönetsel politikaları, çalışmanın sınırı olarak kabul edilmiştir. Diğer yerel birimler, alan araştırmasının sınırı dışında bırakılmıştır. Çalışma sonucunda belediyelerin göçmenlerin

* Bu Çalışma, 1-3 Kasım 2018 tarihleri Arasında Alanya Uluslararası Yerel Yönetimler Sempozyumunda Sözlü Olarak Sunulmuş Çalışmanın Genişletilmiş ve Güncellenmiş Halidir.

toplumsal nitelikteki temel ihtiyaçlarını karşılamaya ve toplumla olan bütünleştirme süreçlerini kolaylaştırmaya yönelik önemli adımlar attığı anlaşılmıştır. Çalışma, alana katkı sağlama potansiyeli taşımaktadır.

KEY WORDS: Local Government, Immigrant, Municipality, Çankırı, Turkey.

ANAHTAR KELİMELER: Yerel Yönetimler, Göçmen, Belediye, Çankırı, Türkiye.

Belediyeler ve Göçmen Politikaları: Çankırı Örneği

GİRİŞ:

Türkiye, coğrafi konumu itibari ile sürekli göç alan ülkeler arasında yer almaktadır. 2018 yılı araştırmalarında 3 milyonu aşan bir yabancı göçmen akımına uğramış Türkiye genellemesi ise bu durumun bir kanıtıdır. Bir ülkeden başka bir ülkeye giderek orada hayat sürmeye çalışan göçmenler, bir düzen kurmak istedikleri ülkede başta dil olmak üzere birbirinden farklı zorlayıcı duruma karşılaşmışlardır. Göçmenlerin yanı sıra ülke coğrafyasının kendi vatandaşları dahi sosyo-kültürel yönde huzursuzluklar yaşamıştır. Türkiye'nin içinde bulunduğu bu durumdan en çok payını aldığı yönetim birimleri ise başta belediyeler olmak üzere diğer bütün yerel yönetim kurum ve kuruluşlarıdır. Bir yerel yönetim birimi olan belediyeler, yerel halkın huzur ve esenliğini sağlamakla yükümlü bırakılmış önemli kuruluşlardır. Bu bağlamda belediyeler, yabancı göçmenlerin toplumsal entegrasyonunu sağlayacak, göçmenlerin ötekileştirilmesine izin vermeyecek ve temel insani ihtiyaçlarını karşılayacak yeni politikalar geliştirmek durumundadır. Ancak uygulamayı düşündüğü politikalar, kendisine tanınan yasalar çerçevesindedir. Kanunların belediyelere göçmen yönetimine yönelik tanıdığı bir yasal düzenleme mevcut değildir. Belediyeler, yalnızca göç yönetiminden sorumlu olan Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'ne gerekli desteği vermekle görevli sayılmışlardır.

Bu bağlamda çalışmada, belediyelerin göç yönetimindeki statüsüne ve yerel bütünleşme sürecinde uyguladığı göçmen politikalarına yönelik bir araştırma yapılması planlanmıştır. Çalışma, belediyelerin toplumsal huzuru sağlamaya yönelik geliştirdiği ilgili göçmen politikaların boyutlarını araştırmaktadır. Araştırmaya başlamadan önce kapsamlı bir literatür taraması yapılmış ve sonrasında Çankırı belediyesinin uygulamadaki örnek göçmen politikaları analiz edilmiştir. Bu analizlerde belediyenin yetkili personelleriyle (basın yayın ve bilgi işlem) 14-15.07.2018 tarihleri arasında görüşülmüştür. İlgili personellere, tarihi geçmişi oldukça eskiye dayanan Çankırı'nın nüfus sayısının çok fazla olmaması veya yıllara göre nüfusta bir artışın olmaması Çankırı belediyesinin hizmetleri sunma yöntemlerinde kolaylıklar sunmuş mudur? Veya artan bu nüfusun ne kadarı göçmen gruplardan oluşmaktadır? Belediye yönetiminin artan göç sorununa uyguladığı politik adımlar nelerden oluşmaktadır? şeklinde bir takım sorular sorulmuş ve alınan cevaplar doğrultusunda gerekli değerlendirmelerde bulunulmuştur. Çalışma, konuya netlik kazandırmak amacıyla öncelikle göç ve göçmen olgularına kavramsal bir açıklama getirmiş, sonrasında Türkiye'nin göçmen politikalarını ve yerel yönetimler boyutunu incelemiştir. Çalışmanın sınırı ise belediyelerin göçmen politikaları ve uyumlaştırma çalışmaları olarak kabul edilmiştir. Çalışma sonunda belediyenin göçmen toplumların yerel entegrasyon ve uyumlaştırma süreci içerisinde uyguladığı politikalar hakkında, bazı öneri ve değerlendirmelerde bulunulmuştur.

1.Göç-Göçmen: Kavramsal Çerçeve

Dünya üzerindeki hemen hemen bütün devletlerin stratejik politikalarında önemli bir kavram olarak ortaya çıkan göç, tarihsel süreçte birbirinden farklı ifadelerle anlatılmaya çalışılmıştır. Kavram olarak temelinde bir değişimi ve hareketliliği barındıran göç, anlatımda ise farklı türleriyle bir arada ele alınmıştır. Ulusal ve uluslararası göç ilgili türlerin en genel boyutu olarak açıklanmaktadır.

Tarihi süreç içerisinde farklı dönemlerde farklı şekiller alan göç, bugün hala varlığını sürdürmektedir. Ulusal veya uluslararası platformda göç hareketliliğine giren bireylerin durumları araştırıldığında göçün çok sayıda sebebinin olduğu gerçeği ile karşılaşılacaktır. Ekonomik ve demografik etkenler, yönetim sistemindeki yetersizlik ve verimlilik, savaş, çatışma veya mücbir sebepler, işsizlik, ailevi durumlar karşısında gidenin arkasından diğerlerinin de gitme gereksinimi, bu sebeplerin en önemlileri olarak kabul edilmektedir (Demirhan ve Aslan, 2015:28)

Bu bağlamda göç olgusu, yalnızlaştırılarak ifade edilen bir yer değiştirme anlatımından uzak tutulmalıdır. Çünkü içerik olarak kapsamlı ve toplumsal yapı üzerinde oldukça önem arz eden bir hareket tarzıdır. Göç, ekonomik, sosyal, kültürel veya siyasi sebepler doğrultusunda yaşanan, bölgesel, devletlerarası, dinsel veya dilsel çatışmalar, insan hakları ihlali, çevresel sorunlar, güvenlik tehdidi veya daha iyi bir yaşam biçimi isteği ile insanların veya insanların topluluğunun kendi yerleşim merkezlerinden uzaklaşarak farklı bir yerleşim merkezine yerleşmeleri durumu olarak

anlatılmaktadır. Göç olgusuna ait bu geniş tanımlama, göç hareketinin zorunlu ve gönüllü olmak üzere iki farklı şekilde gerçekleştiği gerçeğini ortaya koymaktadır. Zorunlu göçte, istenmeyen bir sebep (mücbir sebep, zulüm, baskı vb.) söz konusu iken, gönüllü göçte, tamamen kişisel bir istek, daha iyi yaşam standardı ve beklenti durumu söz konusudur. Her iki göç hareketindeki ortak nokta ise yapılan göçte bir coğrafi yerleşim durumunda yaşanan değişimdir (Ateş ve Yavuz, 2017:1288).Göç hareketinin dünya gündemdeki önemi, stratejik politikalarda göçün anlatımını kolaylaştıran bazı aktörler grubunun ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bu aktörler, ulusal ve uluslararası platformda “göçmen”, “mülteci” ve “sığınmacı” kavramlarıyla anlatılmaktadır.

Göçmen, zulüm veya baskı sebebi ile değil, yaşam kalitesinin daha iyi olduğunu düşündüğü bir coğrafyada hayatını devam ettirme isteği ile ülkesinden ayrılan ve başka bir ülkeye yerleşen gerçekleşmesinde tamamen hür iradenin egemen olduğu birey veya bireyler topluluğu olarak tanımlanmaktadır. Mülteci kavramı ise en net açıklamasını, 1951 Sayılı Cenevre’de imzalanan “Mültecilerin Hukuki Statüsüne Dair Sözleşme” de göstermektedir. Sözleşme ilgili maddesinde, “ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen” birey veya bireyler topluluğunu mülteci olarak tanımlamıştır (United Nations,1951).

Mültecilik ve göçmenlik, göç kapsamında değerlendirilen iki önemli kavramdır. Ancak aralarında birtakım farklılıklar bulunmaktadır. Mülteciler, hayatlarını kaybetme korkusuyla mal varlıklarını arkalarında bırakarak, koşarcasına güvenilir olduğuna inandıkları bir başka ülkeye göç etmekteyken göçmenler, ekonomik ve sosyal anlamda daha rahat edebileceği başka bir ülkeye göç etmektedirler. Yukarıdaki anlatım perspektifinden bakıldığında birinin zorunlu göçe, diğersinin gönüllü göçe örnek olduğunu görmek mümkündür (Ziya,2012:232-234).

Göç politikaları kapsamında yer alan bir diğer önemli kavram “sığınmacı”dır. Sığınmacı da mülteci ile temelde aynı anlamı taşımaktadır. İkisi de ülkesinden zorlayıcı koşullarda göç etmiş, başka bir ülkeye sığınmış bireyleri ifade etmektedir. Özellikle I. Dünya Savaşı’ndan sonra ülkede yaşanan durumlar sonrasında gelişen bu kavramlar,1948 yılında İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’nde yer edinerek varlığını derinleştirmiştir. Beynamede, “herkesin zulüm altında başka ülkelere sığınma ve sığınma olanaklarından yararlanma hakkı vardır” denmektedir. Bu doğrultuda, 1951 yılında hazırlanan Cenevre Sözleşmesi’nde mülteci kavramının yanı sıra sığınmacı kavramına da açıklama getirilmiştir. Bu açıklama, “zulüm görmekten haklı bir korku duyduğu için kendi ülkesinden ayrılan ve başka bir ülkeye sığınan ve mülteci olarak kalıcı yerleşimi bekleme sürecindeki kişiler” olarak belirtilmektedir (Buz, 2008: 121).

Mülteci ve sığınmacı kavramları literatürde çoğu zaman birbirlerinin yerlerine kullanılan iki kavram gibi görünse de temelde birbirlerinden tamamen farklı kavramlardır. Mülteci, oturma izni yasal boyutuyla garanti altına alınmış bir yabancı olarak tanımlanırken, sığınmacı da yasal bir durum söz konusu değildir. Sığınmacı statüsündeki yabancı, oturma izni için talepte bulunmuştur. Ancak, oturma talebi değerlendirme aşamasındadır. Resmi değildir. Bu sebeple, mültecilerin başta sığınmacı pozisyonunda olduklarını, oturma izinleri yasal bir boyuta dayandırılınca da resmi anlamda birer mülteci sıfatını kazandıklarını söylemek mümkündür (Reçber,2014:251).

Göç politikalarının önemli aktörleri olarak kabul edilen göçmen, mülteci ve sığınmacı kavramlarının Türk yönetim yapısındaki yeri yadsınamayacak kadar büyüktür. Özellikle Suriye’de yaşanan savaş sonrası gelişen uluslararası göç, Türkiye’de dengeleri değiştirecek göç düzenlemelerinin yapılması gerektiği kanaatini ortaya çıkarmıştır. Çünkü Suriye krizi ile birlikte Türkiye, göçün en yoğun yaşandığı ülkeler arasında yerini almıştır.

2.Türkiye’de Göçmen Politikaları

Türkiye, farklı dönemlerde yoğun göç alan ülkeler arasında yer almıştır. Bu durum Türkiye’ye, sanayi öncesi dönemde gelişmiş batı ülkelerine kendi eliyle göç veren bir ülke statüsü yerine çok sayıda mülteci ve sığınmacı akımına kaynaklık ederek göç alan bir ülke statüsü özelliği kazandırmıştır. 2011 yılında yaşanan Suriye krizi sonrası ise Türkiye, göç alan bir ülke statüsünü zirveletirmiş ve kitlesel yığılığa ulaşan göçmen topluluğunun istihdamını en iyi şekilde karşılayacak göçmen politikaları geliştirme yönünde önemli adımlar atmıştır (Kartal,2018:1-3).

2011 yılında Suriye’de yaşanan rejim karşıtı görüş, yerel halkı hayati tehlikeyle karşı karşıya bırakmıştır. Bu sebeple kendi ülkelerinden kaçışı, bir kurtuluş yolu olarak görmüşlerdir. İlk kaçışı, sınır ülkelere sığınmada bulan Suriyeliler, ortaya çıkan savaşın şiddeti karşısında tamamen farklı ülkelere yerleşme durumunu bir zorunluluk olarak görmüş ve

göç etmek zorunda kalmışlardır. Türkiye, ilgili göç hareketinden derin boyutlarda etkilenmiştir. Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan bir raporda bu durum net bir şekilde ifade edilmektedir. Rapor, dünya üzerinde yaşayan mülteci sayısının 19,5 milyon kadar olduğunu ve bu mültecilerden 1,6 milyonunun da Türkiye topraklarında yaşadığını açıklamaktadır (United Nations,2015).

Türkiye’deki göç alanına ilişkin projeleri düzenleyen ve yürüten bir kurum olan Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2011 yılı itibari ile girişleri başlayan ve sayı olarak 14.287’yi bulan Suriyeli sığınmacı göçmenlerin 2018 yılı tarihi itibari ile toplam sayısının 3.533.822 ulaştığını belirtmektedir. Müdürlük, 2011 yılında Türkiye’ye koruma statüsünde başvuran Suriyeli sayısının 17.925, 2017 yılı son verilerine göre ise bu sayının 112.415 olduğunu söylemektedir. Bu durum Suriye’ye, 2017 yılı itibari ile Türkiye’de çalışma izni birinci, ikamet izni ise ikinci olan bir ülke statüsünü vermiştir (Göç İdaresi Müdürlüğü,2018).

İstemeyerek göç etmek zorunda kalan Suriyelilerin toplumsal yapı içerisindeki tanımsal statüsü sürekli tartışılmıştır. Bu tartışma, Suriyelilerin bir mülteci mi yoksa bir sığınmacı mı olduğuna yöneliktir. Türkiye, yalnızca Avrupa ülkelerinden gelenler için mültecilik sıfatını hak olarak tanımıştır. Çünkü Türkiye, mülteci statüsü verebilmek için bireylere “coğrafi sınırlama şerhi” gibi bir şart koymaktadır. Mültecilik koşullarını taşıyan ve Avrupa dışından gelenler için ise “şartlı mülteci” kavramını kullanmaktadır. Türkiye, yalnızca “Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı” olanları belirledikleri yasal düzenlemelere dayandırarak göçmen olarak kabul etmektedir. Türk soyundan gelmeyen ve ülke güvenliğine tehdit oluşturabilecekler göçmen olarak kabul edilmemektedir. 5543 Sayılı İskân Kanunu, göçmen kavramını farklı türleriyle şöyle detaylandırmıştır: “Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yerleşmek amacıyla tek başına veya toplu halde Türkiye’ye gelip bu Kanun gereğince kabul olunanlardır. Serbest göçmen, Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yerleşmek amacıyla tek başına veya toplu halde Türkiye’ye gelip, Devlet eliyle iskân edilmelerini istememek şartıyla yurda kabul edilenlerdir. İskânlı göçmen, Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, özel kanunlarla yurt dışından getirilen ve bu Kanun hükümlerine göre taşınmaz mal verilerek iskânları sağlananlardır. Münferit göçmen, Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yurdumuza yerleşmek amacıyla bir aile olarak gelenlerdir. Toplu göçmen, Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, iki ülke arasında yapılan anlaşmaya göre yurdumuza yerleşmek amacıyla toplu olarak gelen ailelerdir”(İskân Kanunu, 2006). Türkiye, yasal düzenlemelerinde sığınmacı kavramını da öngörmemiştir. Sığınmacı yerine kullanılan kavram “şartlı mülteci”dir (Babaoğlu ve Kocaoğlu,2017:501). 2013 yılında yayımlanarak kabul edilen 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK), koruma amacı olan koruma politikası çerçevesinde şartlı mülteci olarak tanımlanan bu kişiler için “Bir yere gönderilemez” ibaresini kullanmaktadır. Şöyleki, “Bu kanun kapsamındaki hiç kimse, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulacağı veya ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatının veya hürriyetinin tehdit altında bulunacağı bir yere gönderilemez” (YUKK, 2013). Bu doğrultuda, Suriyelilerin gerçekleştirdiği göç hareketinde Suriyeli bireyleri veya bireyler topluluğunu mülteci değil, sığınmacı/şartlı mülteci göçmen olarak tanımlamak daha doğru olacaktır.

Türkiye’deki göç politikaları, Cumhuriyetin ilk yıllarından bu yana çıkarılan ulusal mahkeme kararları, yönetmelikler ve genelgeler gibi yasal düzenlemeler ve uluslararası sözleşmelerle yürütülmüştür. Avrupa Birliğine uyum sürecinde hazırlanan Ulusal Programlar, kalkınma politikaları ve Stratejik Göç Eylem Planı ise göç politikalarının iyileştirilmesinde ve etkinleştirilmesinde etkili olan önemli düzenlemeler olarak varlığını sürdürmüştür. Farklı dönemlerde gerçekleştirilen bu düzenlemeler farklı amaçlar taşımaktadır. Örneğin Cenevre ile 1995 yılında yapılan sözleşmede amaç uluslar arası hukuka uygunluk ve batı düşüncesine yaklaşmaktır.1994 yılında göç politikaları çerçevesinde“İltica Yönetmeliği Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği” adında bir düzenleme geliştirilmiştir. Buradaki amaç, toplumsal sorunlara kısa süre içerisinde çözüm bulabilmektir. 2005 yılında kabul edilerek yasallaşan “İltica ve Göç Ulusal Eylem Planı” ise Avrupa Birliği’ne üyelik sürecinin bir gerekliliği olarak kendini göstermektedir (Demirhan ve Aslan,2015:43).

Avrupa Birliği’ne uyum süreci, Türkiye’nin ulusal göç mevzuatı düzenlemesinde önemli bir nokta olarak kabul edilmektedir. Avrupa Birliği tarafından aday ülkelerin üye ülke olabilmeleri için yerine getirmesi gereken kural ve kaideleri düzenleyen Katılım Ortaklığı Belgeleri ve üyelik sürecinde geldikleri nihai noktayı görebilmeleri için hazırlanan İlerleme Raporları bu süreçte önem arz etmektedir. Türkiye Katılım Ortaklığı Belgeleri ve İlerleme Raporları çerçevesinde 2005 yılında Türkiye’ye iltica eden veya başka bir ülkeye iltica etmek üzere Türkiye’den ikamet izni talep eden yabancılar” için “İltica ve Göç Ulusal Eylem Planı” nı kabul etmiş (Resmi Gazete, 2018) ve daha sonra hazırladığı göç yasalarıyla da göç politikalarının genel planını belirlemiştir. İlgili yasa 1994 yılında hazırlanan İltica yönetmeliğinin genişletilmiş halidir. Gittikçe artış gösteren göç dalgasına bu doğrultuda hazırlanan yönetmeliklerle ayar verilmeye devam edilmiştir (Yıldız ve Çakırer Örservet, 2016:122-125).

Türkiye göç politikalarına ulusal ve uluslararası düzeyde yeni yönetmelikler, bakanlar kurulu kararları, genelgeler ve mahkeme kararlarıyla şekil vermeye devam etmektedir. “ İl Göç Uzmanlığı Yönetmeliği, Geçici Koruma Yönetmeliği, İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkında Yönetmelik, Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik, Yabancıların Pasaport Süresi ve Sınır Kapılarında Verilen Vizelerle İlgili Bakanlar Kurulu Kararı”, göç politikalarının gelişmesi amacı ile oluşturulan çok sayıdaki önemli düzenlemelerin sadece bir bölümünü oluşturmaktadır (Göç İdaresi Müdürlüğü, 2018). 2013 yılında kabul edilerek “Göç Politikaları Kurulu” ve “Göç İdaresi” gibi kurumsal yapılanmaların oluşumuna katkıda bulunan “6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu” ise Türkiye’nin göç politikaları çerçevesinde attığı çok önemli bir adımdır. İlgili kanun, göç politikalarının iyileştirilmesinde etkili olmuş ve ilgili yönetimin gelişiminde çok önemli rol oynamıştır.

3.Yerel Yönetimlerde Göç

Göçten en fazla etkilenen bireyler kırsal kesimde veya kent merkezinde yaşayan toplumsal gruplardır. Bu grupların yaşadığı yerel birimler ise sorunlara ilk elden bakacak en yetkili birimdir. Bu sebeple, göç yönetiminin sadece merkezi yönetimin kontrolünde olmayan yerel yönetimlerinde süreçte önemli bir görev ve sorumluluğu olan mekanizma olduğunu bilmek gerekmektedir.

Uluslararası göç, ülkelerin en çok etkilendiği göç türlerinden biridir. Farklı bir ülkeden mülteci, şartlı mülteci veya sığınmacı olarak gelen her göçmenin barınma ve temel ihtiyaçlarını karşılamak yerel yönetimlerin görevidir. Yerel yönetimler kayıt altına almaktan başlayarak vatandaşlığa kabul etmeye kadar geniş yetkilerle donatılmıştır (Erdoğan, 2016:34). Yerel yönetimlerin yetki ve sorumluluklarını yerine getirmemesi yerel düzeyde büyük sıkıntılar doğuracaktır. Yerel ortamda geliştirilen her türlü sosyal ve kültürel üretimler yerel yönetim birimlerinin sorumluluğundadır. Yerel yönetimler, merkezi yönetim ile eş güdüm altında bu sorumluluğunu yerine getirmek ve yerel bütünleşmeyi sağlamak durumundadır (Yıldız ve Çakırer Örservet, 2016:129-130).

Yerel bütünleşme, kavram olarak yereli oluşturan kurum ve kuruluşlar ile birey ve bireyler topluluğunun arasındaki uyumluluktur. Göçmenler de yerel de yaşayan bir toplumsal gruptur. Farklı bir sosyal ve kültürel yapıya sahip olan göçmenlerin yerelle bütünleşmesini sağlama görevi yerel yönetimlere aittir. Bu sorumluluğunu ise göçmenlere yasal bir statü sağlayarak, yaşam standartını bozmayacak doğrultuda bir ekonomik destekte bulunup, sürdürülebilir yaşam hakkı sunarak ve yaşadığı toplumda ayırım görüldüğü düşüncesine kapılmadan sosyal ve kültürel haklar tanıyarak yerine getirmektedir (Çakırer Örservet, 2016:51).

Türkiye’de yerel yönetimlerin göçmenlere yasal statü tanıma gibi bir durumu söz konusu değildir. Yerel yönetimlerin göçmenlerin yerel bütünleşmesini ve uyum sürecini sağlamakla sorumlu olduğu görevleri belgelendiren bir yasal düzenlemenin varlığı da söz konusu değildir. Suriyeli göçmen krizi sonrasında Avrupa Birliği’ne uyum sürecinde oluşturulan “İltica ve Göç Eylem Planı” ve 6458 Sayılı YUKK’ta göç sorunu üzerinde daha çok durulmuş ve sonrasında “Göç İdaresi Genel Müdürlüğü” kurumu kurulmuştur. Ancak yerel yönetimlere özel bir düzenleme yapılmamıştır. Yalnızca merkezi yönetimin kontrolünde kurulan Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’ne ait görev sıralamasında YUKK’un 96. ve 104. maddelerinde yerel yönetimlerden şu şekilde bahsedilmiştir (YUKK, 2013):

“Madde96/1: Genel Müdürlük, ülkenin ekonomik ve mali imkânları ölçüsünde, yabancı ile başvuru sahibinin veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerin ülkemizde toplumla olan karşılıklı uyumlarını kolaylaştırmak ve ülkemizde, yeniden yerleştirdikleri ülkede veya geri döndüklerinde ülkelerinde sosyal hayatın tüm alanlarında üçüncü kişilerin aracılığı olmadan bağımsız hareket edebilmelerini kolaylaştıracak bilgi ve beceriler kazandırmak amacıyla, kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ile uluslararası kuruluşların öneri ve katkılarından da faydalanarak uyum faaliyetleri planlayabilir.

Madde 104/2: Genel Müdürlük, görevleriyle ilgili konularda kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve uluslararası kuruluşlarla iş birliği ve koordinasyonu sağlamakla yetkilidir”.

Bu doğrultuda, yerel yönetimler için göçmenlerin temel haklarını ele alan YUKK’ta sadece isim olarak geçtiğini, yerel yönetimlere yüklenen özel bir görev ve sorumluluğun olmadığını ve yerel yönetimlerden sadece görüş alma noktasında faydalanılabileceğini söylemek mümkündür.

Yerel yönetimlerin göç politikaları ile yetkilendirilmemesi, bazı yerel politikacıları pasif hale getirmiştir. Karar alımında özerklik derecesi sınırlı olan, mali konular kapsamında da yeterli olmadığı savunulan ve bu sebeple

verimliliği sorgulanan yerel yönetimlerin göçmen politikaları konusunda çaba sarf etmesi muhtemel çerçevedir. Yerel yönetimlerin göçmen politikalar üzerine kafa yorması sadece kendi halkının huzur ve esenliği içindir. Çünkü oy veren halkını mutlu etmek ve küstürmemek yerel yönetimlerin en önemli görevidir (Global Göç Çalışmaları Merkezi, 2016). Ancak bazı yerel yönetim birimi sorumlularının özellikle Suriye krizi sonrasında yaşanan göç sorununu çözmek ve sığınmacı statüsüne giren Suriyeli göçmenleri yerel halkla bütünleştirmek için büyük çaba gösterdiği görülmektedir. Nitekim yapılan göç çalıştaylarında da bu durum, zikredilmiştir. Örneğin Marmara’da yapılan bir Göç Çalıştay’ında belediyeler birliği belediye başkan vekili, kitlesel halinde gelen Suriyeli sığınmacıların durumundan en çok etkilenen birimlerin yerel yönetimler olduğunu, bu konuda yerel yönetim birimi sorumluları olarak taşın altına ellerini koymaları gerektiğini, uygulamadaki direkt muhatabın kendileri olduğunu ve bu durumun ulusal bir meseleye dönüştüğünü dile getirmesi, yerel bütünleşme sürecinin sağlanacağına ve göçmen sorununun çözüleceğinin işareti olduğunu göstermektedir (Marmara Belediyeler Birliği Göç Çalıştay:2018).

3.1.Belediye Yönetiminde Göçmenler

Belediyeler, Türkiye’deki göçmenlerin sorun olarak kabul edildiği en önemli yönetsel birimlerdir. Katılım seviyesinin en yüksek seviyede olduğu, yerel halkın bire bir iletişim kurabildiği ve yerel halka en yakın yönetim birimi olarak öngörülen belediyeler, halkın huzur ve refahını sağlayan ve göçmen sorununu çözmekle yükümlü görülen birinci derece sorumlu yönetim birimleridir.

Belediyelerin görev ve sorumluluklarını düzenleyen 5393 sayılı yasa, göçmen statüsündeki bireyler topluluğunun müşterek nitelikteki ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik belediyelere herhangi bir sorumluluk tanımamıştır. İlgili yasa yalnızca 14. maddesinde, yerel düzeydeki toplumsal refahın sağlanmasında belediyeleri yetkilendirmiştir. Bu doğrultuda belediyeler, sosyal devlet ilkesi anlayışı çerçevesinde çevresel ve kentsel düzenlemelerle birlikte, barınma ihtiyacının giderilmesi, işsizliği azaltacak, sosyal yardımları hızlandıracak, kimsesiz çocukları veya yardıma muhtaçları ortada bırakmayacak politikalar geliştirecektir (Babaoğlu ve Kocağlu, 2017:502).

Belediyelerle ilgili 5393 sayılı yasanın 69. maddesi, “Belediye; düzenli kentleşmeyi sağlamak, beldenin konut, sanayi ve ticaret alanı ihtiyacını karşılamak amacıyla belediye ve mücavir alan sınırları içinde, özel kanunlarına göre korunması gerekli yerler ile tarım arazileri hariç imarlı ve alt yapı arsalar üretmek; konut, toplu konut yapmak, satmak, kiralamak ve bu amaçlarla arazi satın almak, kamulaştırma yapmak, bu arsaları trampa etmek, bu konuda ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşları ve bankalarla iş birliği yapmak ve gerektiğinde onlarla ortak projeler gerçekleştirmek yetkisine sahiptir. Belediye, bu amaçla bütçesinden gerekli parayı ayırmak suretiyle işletme tesis edebilir”, diyerek toplumsal refahı sağlamada belediyelerin barınma konusunu giderecek arsa ve konut üretimi ile ilgili hak ve sorumluluklarını belirtmiştir (Belediye Kanunu, 2005). Bu kanunla belediyeler, yoğunlaşan göçmenleri istihdam edecek ve konut üretim düzenlemelerini yerel halkın da huzurunu bozmayacak doğrultuda gerçekleştirecek yetkiye muktedir bırakılmıştır.

Belediyelerin özel yönetim usulü olarak bilinen büyükşehir belediyeleri de belediyeler gibi göçmen politikaları konusunda yasal anlamda yetkilendirilmemiştir. Ancak 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Yasası’nın 7. maddesinin, “İl düzeyinde yapılan plânlara uygun olarak, doğal afetlerle ilgili plânlamaları ve diğer hazırlıkları büyükşehir ölçeğinde yapmak; gerektiğinde diğer afet bölgelerine araç, gereç ve malzeme desteği vermek; itfaiye ve acil yardım hizmetlerini yürütmek; patlayıcı ve yanıcı madde üretim ve depolama yerlerini tespit etmek, konut, işyeri, eğlence yeri, fabrika ve sanayi kuruluşları ile kamu kuruluşlarını yangına ve diğer afetlere karşı alınacak önlemler yönünden denetlemek, bu konuda mevzuatın gerektirdiği izin ve ruhsatları vermek” ve “Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksekokullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak” gibi farklı fıkralarında büyükşehir belediyelerinin sosyal refahı sağlayacak noktadaki görev ve sorumlulukları detaylandırılmıştır (Büyükşehir Belediye Kanunu, 2004).

Yasalarla sorumlulukları resmîyet kazanmamış belediyelerin göçmen politikalarında geri bırakıldığı söylenemez. Çocuk ölümlerine, cinsel istismara, kimsesizliğe ve yoksulluğa karşı çıkan Türkiye’deki gerek yönetsel yapının gerekse ülke vatandaşının bizzat kendisinin yerel bütünleşmenin oluşturulmasında ve toplumsal mutabakatın sağlanmasında duyarsız kaldığını söylemek mümkün değildir. Özellikle savaş ortamından kaçarak başka bir ülkeye sığınmak zorunda kalan Suriyeli sığınmacıların akımında belediyelerin fonksiyonel katkısı yadsınamayacak kadar fazladır. Edilen ekonomik yardımlar ve oluşturulmaya çalışılan uyumlaştırma politikaları ise bu katkıların en önemlileri olarak kabul edilmektedir.

Yerel halkın refahı ve karmaşıklığın çıkmaması için belediyeler coğrafi sınırları içerisinde yer alan göçmenlerin dilek ve şikâyetlerini dinlemeli ve şehre entegre olmalarına yardımcı olmalıdır. Bir coğrafyanın kendi içinde çatışmalar yaşaması veya farklı kültürlerden gelerek kendi kültürlerini dayatma çabası asimilasyon olgusunun ayak seslerinin çıkmasını sağlayacaktır. Bu durum da ülke coğrafyasına istemeden kültürel bir erozyon süreci yaşatacaktır. Bütün bu olumsuzlukları giderecek yegâne kuruluş ise üyelerinin seçilerek oluşturulduğu ve vatandaşın en yakın yerel birim olarak kabul ettiği belediyelerdir. Bu sebeple, belediyelerin stratejik düzenlemelerinde göçmenler ve uyum politikaları hakkında bilgi sahibi olunmalıdır.

3.2.Göçmenler ve Sosyal Uyum

Temel niteliklerinden birinin göç hareketliliği olduğu 20. yüzyıl, göç hareketliliğine ve mevcut sorunlarına yönelik farklı politikalar geliştirmiştir. Politikalar, iki farklı soru üzerinde odaklanmıştır. Bu soruların ilki, ortaya çıkan göç hareketliliğine yönelik en etkili ve verimli stratejik yönetim modelinin nasıl olması gerektiği ile ilgili iken bir diğeri göçmen topluluğunun kendi ülkelerindeki yerel halkla nasıl bütünleşeceği, çıkması muhtemel huzursuzlukların nasıl önlenebileceği ile ilgilidir. Bu doğrultuda, ulusal ve uluslararası göç yöneticileri, yerel bütünleşmeyi sağlayacak ve sosyal refahın sağlanmasına katkıda bulunacak “uyum” adı altında yeni bir kavram geliştirmişlerdir. Kavramın yasal çerçevesini ise “toplumla, göçmenin iki yönlü, karşılıklı etkileşimi, insani değerlere saygılı, hak ve yükümlülüklerin bir arada sunulduğu yaklaşımın benimsenmesi, göçmenin istihdama katılımının sağlanması, yaşanan ülkenin dili, tarihi, kültürü ve temel kurumları ile ilgili bilgi sahibi olma, eğitimden eşit faydalanma, kamusal ve özel hizmetlere erişimin sağlanması” olarak belirtmişlerdir (TBMM, 2018).

Türkiye, göçmenlerin toplumsal uyum konusundaki ilk yasal çerçevesini 2011 yılında çıkararak 2013 yılında kabul edilen YUKK’un 96. maddesinde belirtmiştir. İlgili yasal düzenleme, göç alan ülkedeki göçmenler ve yerel halk arasındaki sürtüşmenin çıkmasını önlemektedir. Göçmen yerleştiği ülkede bir uyum süreci yaşamaktadır. Uyum süreci ise göçmenin yaşadığı çevreyle dengeli bir ilişki kurabilmesi ve bu ilişkiyi devam ettirebilmesi ile ilgilidir (Çakırer Örservet, 2016: 50). Birden fazla aşaması bulunan uyum süreci, ilk olarak ülkeye girerek başlamakta ve daha sonra bireye yönelik uyum çalışmaları ile devam etmektedir. Bireysel aşama sonrasında, grupsal durumların dikkate alınması ve uyumlaştırılmasına bırakmakta, sonrasında ise ilgili coğrafyadaki yerel karar alımlarına katılım durumu söz konusu olmaktadır. Kararlara katılım aşaması, yerelde seçme ve temsil hakkını doğurmaktadır. En son aşamada da tüm bu hakların sonucu olan vatandaşlık hakkı yer almaktadır (Daoudov,2015: 40-46).

Uyumlaştırma süreci aşamaları, daha çok sistemsel bir düzeni anlatmakta ve mevcut düzene uyum yönündeki aşamaları sıralamaktadır. Bu doğrultuda uyum politikalarında sistemsel uyum ve sosyal uyum olmak üzere iki farklı yapılanmanın olduğunu söylemek doğru olacaktır. Göçmenlerin, yükümlü olduğu vergileri ödeyerek ve işgücündeki verimliliği arttırarak ekonomiye katkıda bulunması ile hukuki kurallar çerçevesinde hareket etmesi göçmenlerin sistemsel uyumu durumunu anlatmaktadır. Sosyal uyum ise yerine getirilmesi gereken kurallar bütününden ziyade göçmenlerin geldiği ülkede oradaki yerel halk ile iletişim halinde olması ve o toplumun bir parçası olarak dışlanmışlık hissi duymaması durumu olarak anlatılmaktadır. Farklı bir kültür, farklı bir dil anlaşmayı zorlamaktadır. Bu sebeple iletişim sorununu çözecek ve kültürel kaynaşmayı sağlayacak politikaların geliştirilmesi gerekmektedir (Esser, 2000:50-65).

Türkiye, temel gereksinim olan dil ve iletişim eksikliği sorununu gidermeye yönelik göç hareketliliği işlemlerini düzenleme ve koordine etmekle sorumlu Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’ne bağlı yeni bir birim geliştirmiştir. Bu birimin adı, Yabancılar İletişim Merkezi (YİMER-ALO 157)’dir. Genel Müdürlük, YİMER ile göçmenlerin bilgi sahibi olmak istediği ikamet, eğitim, koruma veya vize gibi her önemli konuda 157 numaralı hattı arayarak sorabilir ve cevap alabilmektedirler. 7/24 ulaşılabilen, Türkçe, Almanca, Farsça, İngilizce, Arapça ve Rusça olmak üzere toplamda altı dilde hizmet verebilen bir kurum olarak geliştirilmiştir (TBMM, 2018). Kurumsal bu yapılanmaların yanı sıra, göçmenlerin toplumsal uyum sürecinde özel sektörde kendini gösteren, mesleki deneyimini gerçekleştirebilen istihdam politikaları da geliştirilmektedir. İstihdam, toplumsal çatışmayı önleyecek önemli bir adımdır. Merkezi yönetim tarafından Suriyelilerin istihdamı için özel sektör ve işletmeye “Suriyeli sınırı” verilebileceği bu doğrultuda uzmanlık alanları ile ilgili her türlü mesleği icra edebileceği yönünde yeni düzenlemeler gerçekleştirilmektedir. Eğitim ve sağlık konularıyla da yakından ilgilenen Türkiye, hazırladıkları destek politikalarıyla süreci kolaylaştırmaktadır. Eğitim üzerine verilen seminerler, sosyolojik ve psikolojik kongreler yine göçmenlerin uyum sürecinde etkinlik göstermiştir (Çakırer Örservet, 2016: 52-53).

Türkiye, Cenevre Sözleşmesi bağlamında oluşturulan YUKK ve Geçici Koruma Yönetmeliği ile coğrafi sınırlarında yaşam sürdüren Suriyeli sığınmacı göçmenlere geçici kimlik kartı vermektedir. Verilen bu kimlik kartı statüsü ile

Suriyeli göçmenlere eğitim, sağlık, sosyal hizmet, adli ve sosyal yardım gibi alanlarda imkân sunulmaktadır. Ancak bu statü, uluslar arası düzeyde bir koruma veya vatandaşlık hakkı olarak tanınmamaktadır. Geçici koruma statüsü kazanan Suriyeli sığınmacılar müteakiben çalışma iznine de sahip olmaktadır (Babaoğlu ve Kocaoğlu,2017:483-484).

Türkiye’de göçmenler için gerek yerel halk gerekse özel veya kamu kuruluşları ile sivil toplum kuruluşları tarafından aynı yardımlar da yapılmaktadır. Kuruluş amacı muhtaç olan topluma yardım etmek olan Kızılay da önemli yardım birimlerinden biridir. Kızılay’ın yine muhtaç insanlar için verdiği Kızılay Kartı da yardım etmede kullanılan önemli bir araç olma özelliğini taşımaktadır. Ayrıca, Göçmenler için yapılan yardımlar ve sağlanan destekler her yıl Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından oluşturulan bir inceleme komisyonunca incelenmekte ve uyumlaştırma politikasına sundukları katkı bağlamında bir rapor olarak değerlendirilmektedir.

Türkiye, yapılan olumlu veya olumsuz bütün değerlendirmeler sonrasında göçmen politikalarını toplumsal uyumu sağlayacak şekilde oluşturmaya devam etmektedir. Ancak oluşturulması istenen politikalar, Avrupa Birliği müktesebatına uyum sağlamak zorundadır. Çünkü Avrupa Birliği üyeliği Türkiye için önemli bir hedefdir. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, bu doğrultuda çalışmalarını sürdürmektedir. Türkiye ve Avrupa Birliği arasında gerçekleştirilen 2016 yılı Zirvesi ile Türkiye’den Yunanistan’a geçen düzensiz göçmenlerin geri dönüşleri Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün kontrolünde gerçekleşmiştir. Bu durum, Ege bölgesindeki düzensiz göç olayının kontrol altına alınmasını ve suda boğularak hayatını kaybeden göçmen sayısını azaltmıştır. Bu uygulama, TBMM İnsan Haklarını İnceleme Ve Mülteci Hakları Alt Komisyonu tarafından hazırlanan göç uyum raporu ile başarılı bulunmuştur. Komisyon “insani mağduriyetlere son verilmesi, çocukların denizlerde kaybolup gitmesini önlemek için bir tedbirdir ve bu açıdan başarılı olmuştur, Ege’de ölümler bitme noktasına gelmiştir. Türkiye kıyılarına vuran bebek cesetlerinin olmaması için üzerine düşen tüm görevleri yerine getirirken, Avrupa’nın da sözünde durarak, mutabakatın külfet paylaşımı, yeniden yerleştirme ve vize serbestisi hükümlerine uyması gerekmektedir”, diyerek göçmen politikalarına ve uyum düzenlemelerine verdiği önemi dikkate şayan kılmıştır (TBMM:2018).

3.3.Çankırı Belediyesi ve Göçmen Politikaları

Orta Anadolu’nun kuzey bölgesinde yer alan ve Bolu, Kastamonu, Çorum, Kırıkkale, Karabük ve metropol şehir Ankara’ya komşu olan Çankırı, 1922 yılında Kastamonu ilinden ayrılarak il olmuş bir şehirdir. Cumhuriyetin kuruluşundan sonraki yapılan ilk resmi nüfus sayımlarında da nüfusu 157.219 olarak belirlenmiştir. 2017 yılında yapılan nüfus sayımlarında ise bu sayı 186.074’e yükselmiştir. 186.074 ‘lük nüfusun 93.427’sini erkek,92.647’sini ise kadın oluşturmaktadır. Ayrıca yapılan istatistikî araştırmalarda Çankırı’nın merkez nüfusunun 86.369, nüfus yoğunluğunun ise 25 olduğu ortaya çıkmıştır (Çankırı Valiliği,2018).

Tarihi geçmişi oldukça eskiye dayanan Çankırı’nın nüfus sayısının çok fazla olmaması veya yıllara göre çok fazla bir artışın olmaması Çankırı belediyesinin hizmetleri sunma yöntemlerinde kolaylıklar sunmuş mudur? Veya artan bu nüfusun ne kadarı göçmen gruplardan oluşmaktadır? Belediye yönetiminin artan göç sorununa uyguladığı politik adımlar nelerden oluşmaktadır? Uygulanan özgün uyumlaştırma politikası mevcut mudur? Çalışmanın bu başlığında Çankırı belediyesi personeline sorulan bu sorular ve alınan cevaplar doğrultusunda değerlendirilen analizler yer almaktadır.

Çankırı’daki göçmen sayısı, 2018 verileri dikkate alındığında 100-1000 arası bir rakam olarak gösterilmektedir. En son 02.08.2018 tarihinde yapılan bir araştırmada Çankırı’da geçici koruma kapsamındaki Suriyeli sığınmacıların 463, 2017 yılı araştırmasında ise 501 olduğu tespit edilmiştir. Geriye kalan ve çoğunluğun oluşturduğu göçmen sayısının Irak ve Afgan kökenli göçmenler olduğu bilinmektedir. Ayrıca, 2018 tarihli bir başka veri, Çankırı’da ikamet izni alarak oturan yabancı sayısının 210 olduğunu belirtmiştir. Bu durum, Çankırı’da ikamet izni almayan kaçak göçmen sayısının fazla olduğunu göstermektedir (İl Göç İdaresi Müdürlüğü,2018). Bu durumu belediye merkezi ile görüştüğümüzde personel, kendilerinin göçmen politikalarıyla ilgili yetkilerinin olmadığını ama en çok ilgilenen ve topluma kazandırmaya çalışan kurumların başında da kendilerinin geldiklerini söyleyerek görüşmeye başlamıştır. Personel, “Göç İdaresi yeni kurulmuş bir yapılanmadır. Yetki, kaynak veya personel konusundaki eksikliği göz önünde bulundurularak yabancı göçmenlere yerel yönetim birimlerince gerekli destek verilmektedir. Bu yerel yönetim birimlerinin en önemlisi ise belediyelerdir. Çünkü göçmenler, yerel halktan alışmış olacak ki sıkıntılı her konuda belediyeye gelmektedir. Üzerimize düşen bir görev varsa elbette ki yardımcı olmaktadır. Ancak bu yardımlar YUKK’un bize verdiği yetkiler doğrultusundadır. YUKK, yerel yönetimlere destek olma konusunda yetki vermektedir. Çankırı belediyesi de hemşehri hukuku çerçevesinde gerekli yardımı etmektedir” demektedir. 5393 sayılı belediye kanunu, 13 maddesinde hemşehri hukuku ile şöyle bir açıklama yapmıştır. “Herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir. Hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilenme ve

belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır. Yardımların insan onurunu zedelemeyecek koşullarda sunulması zorunludur. Belediye, hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapar”(Belediye Kanunu, 2005). Bu madde, yabancı göçmenleri, bütünün bir parçası yapmakta, bu parçanın da doğal hak ve yükümlülüklerinin yerine getirilmesi durumunu ortaya koymaktadır. Personel, Çankırı belediyesi tarafından bu yükümlülüklerin fazlasıyla yerine getirildiğini anlatmaktadır.

Belediyeye uyumlaştırma politikası bağlamında düzenledikleri reformlar sorulduğunda, yaptıkları tek politikanın sosyal yardım olduğu söylenmektedir. Personel, Göç İdaresi Müdürlüğü için “Müdürlük, yukarıdan gelen neyse onu uygular, belediye veya sivil toplum kuruluşları da üzerilerine düşecek bir şey varsa yapmaya çalışır” demektedir. Çankırı belediyesi, halk seminerleri, eğitim kursları, dil merkezleri gibi faaliyetlerle yerel bütünleşmeyi sağlamakta ve yabancı göçmenlerin şehre uyumuna yardımcı olmaya çalışmaktadır. Özellikle Suriyeli sığınmacılar için belediye personeli, verilen geçici kimlik kartlarıyla ayrı bir desteğin de sağlandığını itiraf etmektedir. Belediye olarak Suriyeli sığınmacılar için yetkililerle birlikte kapı kapı dolaşım uygun evler bulunduğunu ve sosyal yardımlarla birlikte Suriyelilerin barınma sorunlarına çözüm arandığını belirtmektedir. Belediye, Suriyelilere devlet tarafından belirli bir ödenek gösterildiği halde şehirdeki Irak ve Afgan kökenlilere böyle bir desteğin verilmediğini de beyan etmektedir. Buna rağmen Suriyeliler için de sosyal yardımların ihmal edilmediği belediye personeline dile getirilmektedir. Belediye, gerek Suriyeli, gerek Afgan gerekse Iraklılara yönelik işsizlik sorununu çözecek özel sektör destekli iş imkânının da sağlandığını belirtmektedir.

SONUÇ:

Göç, toplumun menfaati yönünde geliştirilirse temelde yaşadığı coğrafyaya faydası dokunan bir yapılanmadır. Bu sebeple, yabancı göçmenler ve yerel halk arasında toplumsal bir bütünleşme sağlanmalıdır. Ancak bu bütünleşme, bir takım kurum ve kuruluşların gözetiminde olmalıdır. Bu kuruluşlar ise toplumun geneli tarafından vatandaşa en yakın ve yer halkın huzur ve esenliğini sağlamakla sorumlu kılınan yerel yönetim birimleri olarak kabul edilmektedir.

Belediyeler, seçilerek oluşturulan ve yerel halka hizmet eden en önemli yerel yönetim kuruluşlarıdır. Belediyelerin kucaklayıcı ve bütünleştirici yapısı, yabancı göçmenlerle yerel halkı bütünleştirmektedir. Bu bütünleştirici yapısını ise uygulamaya çalıştığı, uyum politikalarıyla geliştirmiş ve yaşanan göç krizini toplumsal bir menfaate dönüştürmüştür. “Uyum, göçmenlerin ekonomik, sosyal ve kültürel anlamda yaşadıkları topluma dâhil edilmesi, aidiyet hissinin geliştirilmesi farklılıkların karşılıklı tanınması, bir arada yaşama inancının oluşturulması” anlamında kullanılmaktadır (TBMM, 2018).

Türkiye, 1922 yılından bu yana eğitim ve çalışma amaçlı gelenler dışında yaklaşık 5 milyon göçmeni ülkesinde barındırmıştır. Özellikle, 2011 yılı Suriyeli krizinden sonra göçmen sayısı artmıştır. Türkiye'nin son 13 yıl içerisinde ise toplamda 2.442.159 sayıda yabancı göçmene ikamet izni verdiği saptanmıştır. İzin verdiği bu göçmenlerin yerel entegrasyon sürecini kolaylaştırmak için de eğitimden sağlığa ekonomik, sosyal, yönetsel veya kültürel çok önemli politikalar gerçekleştirmiştir.

Araştırmalarda, Çankırı belediyesinde ikamet eden toplam yabancı sayısının 210 olduğu anlaşılmıştır. Ancak, farklı bir durum vardır ki o da araştırma sonuçlarında Çankırı'da yaşayan göçmen sayısının 1000'e yakın olduğudur. Bu durum, Çankırı'da ikamet izni almayan göçmen sayısının fazla olduğunu göstermektedir. Çankırı belediyesi, sınırlarında yaşayan göçmen sayısının daha çok Irak ve Afgan kökenli olduğunu, Suriyelilerin nispeten daha az olduğunu belirtmektedir. Ayrıca, sayı olarak az olduğu istatistikî araştırmalarda gösterilse de 2018 yılı içerisinde yayımlanan Göç İdaresi Faaliyet Raporunda Avrupa Birliği projesi olarak 750 yabancı göçmen için Çankırı'da bir geri gönderme merkezi kurulacağı da belirtilmiştir. Geri gönderme merkezleri ile yabancılar kontrol altına alınmakta ve barınma ihtiyaçları karşılanmaktadır. Bu işlem ise göç alanında uzmanlığı olan kurumlarla işbirliği halinde yapılmaktadır.

Çankırı belediyesi, göç hareketliliği mevzusunda Çankırı'nın uluslararası platformda göç alan ulusal platformda ise göç veren bir şehir olduğunu söylemektedir. Her iki durumu da şehrin coğrafi yapısına (Ankara'ya yakın olması, küçük şehir olması, hizmetlere kolay ulaşılması, sakin olması..vb.) bağlı olarak açıklamaktadır. Şehir, küçük bir coğrafyaya sahip olsa da yabancı göçmenlere sunulan hizmet noktasında başarılı ve verimli değildir. Sürekli bir yoğunluk olduğu belediye yetkililerince söylense de bu yoğunluk nedir?, Sunulan hizmetler nelerdir? sorusu hep cevapsız kalmaktadır. Belediye tarafından gerçekleştirilen ve söylemlerde yer edinen yegâne hizmet sosyal yardım, eğitim ve sağlık panelleri ile halk günleridir. Özel sektörle anlaşmalı olarak belirli bir oranı geçmemek şartı ile istihdam edilen işçi sayısı da gerçekleştirilen kayda değer önemli güncellemelerdir.

Belediye, mevzuatta herhangi bir görev ve yetkinin verilmemesi durumunu gerekçe göstererek çalışmalarını pasifleştirmemelidir. Yerel halk ile yabancı göçmeni bütünleştirecek, ötekileştirmeyecek yeni stratejik politikalar geliştirmelidir. Bu sebeple, göçmenlerin kente uyum sürecinde belediyelere göç yönetim düzeninde aktif rol alacağı ve ekonomik tasarruf konusunda hak sahibi olacağı yetkilendirmelerin tanınması gerekmektedir. Bu yetkiler de sözde değil yasal bir zeminle güçlendirilmelidir. Belediyelerin yapacakları sosyal yardımlarda merkezi bütçeden alınan pay arttırılmalı ve göçmenlere gerekli desteği sağlayacak, iletişim noktasında sıkıntı yaşamasının önüne geçecek, farklı dil kullanma becerisine sahip personeller istihdam edilmelidir. Bir tebessüm bile farklı bir ülkede kendini yabancı gören, ötekileştirileceği, sömürüleceği veya dışlanacağı korkusuyla hareket eden göçmeni, ılımlaştırarak ve yaşadığı çevreye güvenle baktıracaktır. Kültürel zenginliklerinin hor görülmediği, saygı duyulduğu ve yaşama imkânının rahatlıkla sunulduğu bir coğrafya, gerek yerel halk gerekse yabancı göçmen arasındaki sosyal ve kültürel uyumu sağlayacak, ülkedeki huzur ve esenliğin bekasını arttıracaktır. Bütün bu güzellikleri sağlama görevi ise yerel halka en yakın birim olan belediyelere yasal düzenlemeler çerçevesinde bırakılmalıdır. Çünkü seçilerek oluşturulmuş belediyeler, hem yerel halka hem de yabancı göçmene daha fazla güven vermektedir. Bu güven ise kendilerine daha yakın olmaları ve seçilerek oluşturulan bir yönetim birimi olması ile bağlantılıdır.

KAYNAKÇA:

- ATEŞ Hamza, YAVUZ Öznur (2017), “Göçmen, Ötekileştirme ve Çok Kültürlülük”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C.22,s.1287-1301
- BABAOĞLU Cenay, KOCAOĞLU Mustafa (2017), “Kentli Sığınmacılar Meselesi ve Belediyeler”, Türk İdare Dergisi, S.485,s.497-516
- Belediye Kanunu (2005), <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf>
- BUZ, Sema (2008), Türkiye Sığınma Sisteminin Sosyal Boyutu, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 78, s.121-130.
- Büyükşehir Belediye Kanunu (2004),<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5216.pdf,2004>,
- ÇAKIRER ÖZSERVET, Yasemin(2016), “ Uluslar arası Göç, Yerel Yönetimler ve Toplumsal Uyum”, Türkiye Belediyeler Birliği, Ocak, S.813,s.48-55
- Çankırı Valiliği, <http://www.cankiri.gov.tr/> (01.08.2018).
- DAODOV, Murat (2015), “Türkiye’de Yabancıların Uyumunda Yerel Yönetimlerin Rolü”, İç, Uluslararası Göç ve Mülteci Sorununun Çözümünde Kamu Yönetiminin Rolü (Ed. Yakub Bulut), Kocaeli: Umuttepe Yayınları. s. 39-64.
- DEMİRHAN Yılmaz, ASLAN Seyfettin (2015), Türkiye’nin Sınır Ötesi Göç Politikaları Ve Yönetimi. Birey Ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi, S.5, C.1, s.23-62.
- ERDOĞAN, M. Murat (2016), “Türkiye’deki Suriyeliler ve Yerel Yönetimler”, İller ve Belediyeler Dergisi. 813, s.28-38.
- ESSER, Hartmut (2000). “Integration and Ethnic Stratification” ,Towards Emerging Ethnic Classes in Europe? Volume 1 , Economy and Social Exclusion. Freudenberg Stiftung GmbH, Weinheim,p.49-84
- Global Göç Çalışmaları Merkezi (2016). “Yrd. Doç. Dr. Yasemin Çakırer Özservet ile Söyleşi: Kentler, Yerel Yönetimler ve Göç Politikaları” <http://globalpse.org/yard-doc-dr-yasemin-cakirer-ozservet-ile-soylesikentler-yerel-yonetimler-goc-politikalari/> (06.08.2018)
- Göç İdaresi Müdürlüğü, “Yönetmelikler”http://www.goc.gov.tr/icerik3/yonetmelikler_327_333_336,(03.08.2018)
- İskan Kanunu(2006)<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5543.pdf>

KARTAL Bilhan (2018), “Türkiye’ye Yönelik Suriyeli Göçünün Çok Yönlü Doğasına Giriş”, Beklenmeyen Misafirler: Suriyeli Sığınmacılar Penceresinden Türkiye Toplumunun Geleceği,United Kingdom,url. <https://www.ceeol.com/search/book-detail?id=602808>

Marmara Belediyeler Birliği Göç Çalıştayı:2018 <http://marmara.gov.tr/goc-calistayi-7691> (02.08.2018)

REÇBER,Sercan(2014),“HayatınYokYerindekiler:MültecilerVeSığınmacılar”,<http://www.sosyalhaklar.net/2014/bildiriler/recber.pdf> (25.07.2018).

Resmi Gazete,İltica ve Göç Ulusal Eylem Planı<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/01/20060127-2.htm>

Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Ve Mülteci Hakları Alt Komisyonu, “Göç ve UyumRaporu”(2018),26.Dönem, https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/docs/2018/goc_ve_uyum_raporu.pdf

United Nations (1951), “The Refugee Convention, 1951”, <http://www.unhcr.org/4ca34be29.pdf> (29.07.2018).

UnitedNations(2015),InternationalMigrationReport2015.http://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/migrationreport/docs/MigrationReport2015_Highlights.pdf(23.07.2018).

YabancılarveUluslararasıKorumaKanunuYUKK(2013),<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6458.pdf>

YILDIZ, Sümeyye, ÇAKIRER ÖRSERVET, Yasemin (2016), “Türkiye Göç Politikalarının Entegrasyon Ve Yerel Yönetimler Açısından İncelenmesi” Ortadoğu’daki Çatışmalar Bağlamında Göç Sorunu (Ed. H. Mustafa Paksoy, Elif Yıldırımçı, Kazım Sarıçoban, Özcan Özkan),Efil Yayın Evi, Ankara,s.121-137

ZİYA, Olcay (2012), “ Mülteci- Göçmen Belirsizliğinde İklim Mültecileri”, TBB Dergisi, S. 99, ss.229-240.

Kent Akademisi